Informačný list predmetu

Akademický rok 2026/2027

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FSV UCM
Kód predmetu	UPVVS/ESPO/BcD/002/25
Názov predmetu	Politická geografia
Rozsah	2P
Počet kreditov	5
Vyučujúci	doc. PhDr. Richard Brix, PhD. (prednášajúci)

Podmienky na absolvovanie predmetu

Predmet je ukončený záverečným testom v priebehu skúškového obdobia.
Priebežné hodnotenie (30%):
– Vypracovanie a prezentácia záverečného projektu na konkrétne zadanie a rešerše odbornej literatúry (30%).
Úspešné absolvovanie záverečného testu (max. 70%).
Pre úspešné absolvovanie predmetu musí študent získať v súčte z oboch častí minimálne 56% Klasifikačný stupeň bude určený na základe stupnice (v %):
A (100 – 92), B (91 – 83), C (82 – 74), D (73 – 65), E (64 – 56), Fx (55 a menej).

Výsledky vzdelávania

Po úspešnom absolvovaní predmetu študent:
• vysvetlí základné pojmy, teórie a koncepcie politickej geografie a geopolitiky a rozlíši predmet skúmania oboch disciplín.
• charakterizuje štát, hranice a región ako kľúčové kategórie politickej geografie a vysvetlí príčiny vzniku národných štátov a hraníc.
• analyzuje geografické, historické a socioekonomické súvislosti vývoja politickej mapy sveta vrátane procesov kolonizácie a dekolonizácie a ich dôsledkov.
• opíše a zhodnotí politickogeografické charakteristiky Slovenskej republiky, najmä jej etnickú a religióznu štruktúru, historické regióny a vývoj územnosprávneho členenia.
• porovná politickogeografické špecifiká jednotlivých regiónov Európy (Stredná, Západná a Východná Európa, Škandinávia) a interpretuje ich na politickej mape.
• identifikuje na praktických príkladoch vzájomné vplyvy geografie a politiky a determinanty, ktoré ovplyvňujú realizáciu politík v konkrétnych krajinách.
• zhodnotí úlohu medzinárodných organizácií v súčasnom usporiadaní sveta a ich vplyv na politickú mapu.
• formuluje a obhajuje vlastné stanoviská k politickogeografickým a geopolitickým otázkam s využitím kritického myslenia, argumentácie a práce s odbornými zdrojmi a mapami

Stručná osnova predmetu

1. Teória politickej geografie, rozdiel medzi politickou geografiou a geopolitikou
Téma predstavuje politickú geografiu ako vednú disciplínu, jej predmet, metódy a historický vývoj a vymedzuje ju voči geopolitike (Vznik a vývoj politickej geografie. Klasické geopolitické koncepcie – F. Ratzel, R. Kjellén, H. J. Mackinder, K. Haushofer. Kritická geopolitika. Súčasné smery politickej geografie).

2. Štát, hranice, región – identifikácia kľúčových pojmov
Téma vymedzuje základné kategórie politickej geografie a ich vzájomné vzťahy (Štát a jeho atribúty – územie, obyvateľstvo, suverenita. Národ a národný štát. Typológia štátov podľa veľkosti, tvaru, polohy a štátneho zriadenia. Región ako politickogeografická kategória).
3. Hranice – vonkajšie, administratívne a ich politické súvislosti
Téma analyzuje vznik, funkcie a typológiu hraníc a ich význam v politike štátov (Klasifikácia hraníc – prírodné, geometrické, etnické, historické. Vonkajšie a vnútorné administratívne hranice. Hraničné spory a konflikty. Význam hraníc v ére globalizácie a v schengenskom priestore).
4. Slovenská republika – etnické a religiózne členenie
Téma skúma etnickú a náboženskú štruktúru obyvateľstva Slovenska, jej priestorové rozloženie a politické súvislosti (Národnostné menšiny a ich priestorová koncentrácia. Religiózna štruktúra a jej regionálne rozdiely. Odraz etnickej a náboženskej štruktúry vo volebnom správaní).
5. Slovenská republika – historické regióny
Téma približuje vývoj historických regiónov Slovenska a ich pretrvávajúci vplyv na regionálnu identitu obyvateľstva (Uhorské stolice a župy. Regionálna identita a jej prejavy. Rozdiel medzi historickými a administratívnymi regiónmi).
6. Slovenská republika – vývoj a súčasný stav územnosprávneho členenia
Téma hodnotí zmeny územnosprávneho členenia Slovenska od roku 1918 po súčasnosť a ich politické pozadie (Územné členenie v období Československa. Reformy územnosprávneho členenia v 20. storočí. Súčasné členenie na kraje a okresy. Vznik samosprávnych krajov. Diskusia o zmene územnosprávneho usporiadania).
7. Región Strednej Európy
Téma analyzuje vymedzenie Strednej Európy, jej historický vývoj a súčasné politickogeografické charakteristiky (Koncepcie Strednej Európy. Rozpad Rakúsko-Uhorska a vznik nástupníckych štátov. Transformácia po roku 1989. Vyšehradská skupina a regionálna spolupráca).
8. Región Západnej Európy
Téma charakterizuje politickú mapu Západnej Európy, typy štátneho usporiadania a jej postavenie v procese európskej integrácie (Unitárne a federatívne štáty. Regionalizmus a separatistické tendencie – Katalánsko, Škótsko, Flámsko. Západná Európa ako jadro európskej integrácie).
9. Región Škandinávie
Téma skúma politickogeografické špecifiká severských krajín a ich postavenie v Európe (Vymedzenie Škandinávie a severských krajín. Severská spolupráca. Postavenie autonómnych území – Grónsko, Faerské ostrovy, Alandy. Bezpečnostná politika a vstup Fínska a Švédska do NATO).
10. Región Východnej Európy
Téma analyzuje politickogeografický vývoj Východnej Európy po rozpade Sovietskeho zväzu (Postsovietsky priestor. Zamrznuté konflikty. Geopolitické postavenie Ruska. Vojna na Ukrajine a jej dôsledky pre politickú mapu Európy).
11. Medzinárodné organizácie
Téma predstavuje úlohu medzinárodných organizácií v usporiadaní súčasného sveta a ich vplyv na politiku štátov (Typológia medzinárodných organizácií. OSN, Európska únia, NATO, OBSE, Rada Európy. Regionálne integračné zoskupenia vo svete).
12. Kolonizácia a dekolonizácia
Téma hodnotí vplyv kolonializmu na formovanie politickej mapy sveta a priebeh a dôsledky dekolonizácie (Etapy kolonizácie a koloniálne mocnosti. Vlny dekolonizácie po 2. svetovej vojne. Koloniálne hranice ako zdroj súčasných konfliktov. Postkoloniálne vzťahy a závislé územia).

Druh, rozsah, metódy a pracovná záťaž študenta

Typ predmetu: povinný predmet, prednáška
Odporúčaný rozsah výučby (v hodinách): 2 týždenne
Metóda štúdia: prezenčná
Forma štúdia: denná

Odporúčaná literatúra

• SKOKAN, Ladislav. Úvod do politické geografie. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, Přírodovědecká fakulta, 2012. ISBN 978-80-7414-467-7.
• GURŇÁK, D.- BLAŽÍK,T.- Viliam LAUKO. Úvod do politickej geografie, geopolitiky regionálnej geografie. 1. vyd. Bratislava : Univerzita Komenského. 2007. ISBN 978-80-8054-440-9
• FLINT, Colin – Peter J. TAYLOR. Political Geography. World Economy, Nation-State and Locality. Seventh edition. Routledge, New York. 2018. ISBN 9781138058262
• IŠTOK, Robert. Politická geografia a geopolitika. 1. vyd. Prešov: Prešovská univezita, Fakulta humanitných a prírodných vied, 2003
• IŠTOK, Robert. Štát na politickej mape sveta. Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej university. Prešov. 1997. ISBN: 80-88885-25-6
• KREJČÍ, O.: Geopolitika středoevropského prostoru. Praha, 2000.
• FLINT, Colin a Peter J. TAYLOR. Political Geography [online]. Seventh edition. I New York: Routledge, 2018. I: Routledge, 2018 [cit. 2021-06-18]. ISBN 9781315164380. Dostupné z: doi:10.4324/9781315164380
• ANDERSON, Benedict (1983/2016) Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism. London: Verso. ISBN-13: 978-1784786755
• JONES, Reece. Violent borders. London: Verso. 2017. ISBN-13: 978-1784784744.
• JONES, Martin, Rhys JONES, Michael WOODS, Mark WHITEHEAD, Deborah DIXON a Matthew HANNAH. An Introduction to Political Geography [online]. Routledge, 2014 [cit. 2021-04-03]. ISBN 9781136201936. Dostupné z: doi:10.4324/9780203092163

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský, anglický, český